

แบบบันทึกข้อมูล รากวัฒนธรรม “ของดีบ้านฉัน” : ประเพณี

๑. ชื่อประเพณี.....เลี้ยวโดง.....
๒. ประเพณีเกี่ยวกับ () ศาสนา (☒) ความเชื่อ () วิถีชีวิต () การทำมาหากิน
๓. ความเป็นมา อัตลักษณ์ สาระคุณค่าของประเพณี (ภูมิหลัง ความเชื่อ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความสำคัญและคุณค่าทางสังคม จิตใจ วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน)
จากการศึกษาทราบว่าชาวบ้านนับถือผีโดง(หน้าบ่าวเจ้า) ซึ่งเป็นผีต้นตระกูลถือเป็นผีบรรพบุรุษของชุมชน หน้าบ่าวเจ้าเป็นคนลาว มีความสามารถทางด้านจับช้าง จับสัตว์ชนิดต่างๆ และมีความสามารถในการทำนายที่มีความแม่นยำ เมื่อหน้าบ่าวเจ้าเสียชีวิต ชาวบ้านยังคงให้ความเคารพนับถือและเป็นที่พึ่งทางใจของชุมชนตลอดมา ทุกปีจะมีประเพณีเลี้ยว ผีโดง โดยจัดขึ้นในเดือนเก้าเหนือ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน เดือน ๖ ในการเลี้ยวผีโดงมีเครื่องเช่น ประกอบด้วย หมูดำ ๑ ตัว เหล้า ๓ ขวด ยาสูบ เหมียง พร้อมดอกไม้สีขาว ชาวบ้านจะแบ่งหน้าที่กันในการจัดเตรียมงาน โดยการเรียกรายเงินเพื่อจัดเตรียมสุรา หมูดำ และวัสดุอื่น ๆ ที่ใช้ในการบวงสรวง ก่อนวันทำพิธีชาวบ้านจะช่วยกันพัฒนา บริเวณศาลเจ้าพ่อโดง ให้สะอาด เรียบร้อย พอถึงวันทำพิธีเลี้ยวโดงผู้ชายในหมู่บ้านจะพร้อมใจกันตั้งแต่เช้าเพื่อมาช่วยกันชำแหละเนื้อหมูดำที่เตรียมไว้จัดเตรียมอาหาร เหล้า ยาสูบ ดอกไม้สีขาว รูปเทียน อย่างไรก็ตามความเชื่อเรื่องผีโดงนั้นอาจมองว่าเป็นเรื่องงมงายในสังคมที่มีความเจริญ แท้ที่จริงแล้วผีโดงเป็นภูมิปัญญาอีกอย่างหนึ่งที่คนรุ่นก่อนสร้างไว้เพื่อให้ลูกหลานรู้และตระหนักในบุญคุณของบรรพบุรุษและได้ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงาม และคู่ควรกับการอนุรักษ์ตลอดไป
๔. รูปแบบ วิธีการ ของกิจกรรมประเพณีที่จัด (บรรยายพร้อมแนบภาพนิ่ง ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบที่ปรับปรุงยุคต่อ ลงแผ่นซีดี/วีซีดี จำนวน ๑ แผ่น)

รูปผู้ทำพิธี

รูปการเตรียมงาน

รูปการเตรียมงาน

รูปรอบบริเวณพิธี

รูปการทำพิธีเลี้ยงดง

๕. การจัดงานเป็นประจำทุกปี.....แรม..๑๕..ค่ำ..เดือน..๖.....ระยะเวลาการจัด.....๑.....วัน
๖. งบประมาณที่ใช้.....๖,๐๐๐.....บาท ได้รับงบประมาณจาก
 - ๖.๑ หน่วยงาน/องค์กร (หลัก).....หมู่บ้านทุ่งขาม...และทุ่งขามใต้.....จำนวน.....๖,๐๐๐.....บาท
 - ๖.๒ อื่นๆ.....จำนวน.....บาท
๗. จำนวนคนที่ร่วมงานประเพณี.....๒๐๐.....คน (ในปีที่ผ่านมา)
๘. ผู้จัด
 - ๘.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลัก.....หมู่บ้านทุ่งขาม...และบ้านทุ่งขามใต้.....
 - ๘.๒ ชื่อ - สกุล (เลขานุการคณะกรรมการจัดงาน).....นายประยัด..สิงห์ชัย.....
- ที่อยู่....๒๐...หมู่.๖..ตำบล..ใหม่พัฒนา...อำเภอ..เกาะคา...จังหวัด..ลำปาง...โทรศัพท์....๐๘๔-๘๐๔๙๔๓๓.....
- โทรสาร.....ไม่มี.....

๙. การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับครอบครัว/ชุมชน

.....ไม่มี.....

.....

แบบบันทึกข้อมูล รากวัฒนธรรม “ของดีบ้านฉัน” : ประเพณี

๑. ชื่อประเพณี.....สงฆ์พระธาตุดอยฮาง.....

๒. ประเพณีเกี่ยวกับ () ศาสนา (☒) ความเชื่อ () วิถีชีวิต () การทำมาหากิน

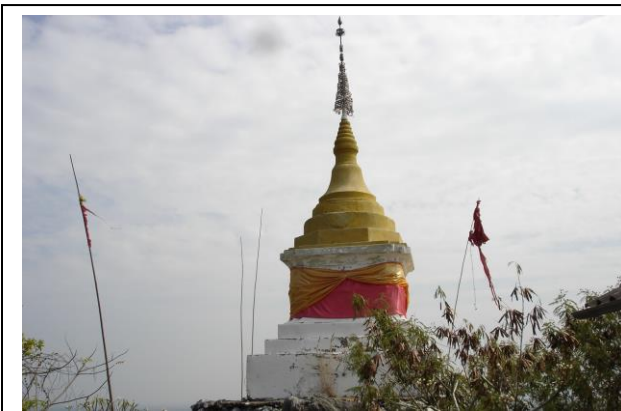
๓. ความเป็นมา อัตลักษณ์ สาระคุณค่าของประเพณี (ภูมิหลัง ความเชื่อ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความสำคัญและคุณค่าทางสังคม จิตใจ วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน)

ดอยฮางเป็นสถานที่เคารพบูชา มีศาลเจ้าพ่อโดง เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ดอยฮางเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลใหม่พัฒนา มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน จากการสันนิษฐานทางประวัติศาสตร์ ชนชาติไทยตั้งถิ่นฐานอยู่บนแผ่นดินใหญ่ตอนใต้ของประเทศจีน มีกลุ่มไทน้อย ไทยใหญ่ ลาว และไทยลาว ต่อมาจีนได้ขับไล่ชนชาติไทย จึงได้ถอยร่นมาเป็น ๒ สาย คือสายที่ ๑ คือไทน้อย หรือประเทศไทยในปัจจุบัน สายที่ ๒ พวกไทยลาว ถอยร่นลงมาโดยการนำของแม่ทัพใหญ่ชื่อน้ำบ่าว ได้อพยพพล่องลงมาตามแม่น้ำเมย (มาทางอำเภอสิริ จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน)

“น้ำบ่าว” ได้อพยพนำผู้คนตัดข้ามดอยผาเบ้อ ล่องมาเรื่อยๆ จนมาพบลำแม่น้ำยาว จนมาถึงจำปาศักดิ์ เห็นดอยสองลูกตั้งสง่างาม จึงนำลูกทัพค้นหาถ้ำ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย น้ำบ่าวแม่ทัพได้อาศัยอยู่ที่ถ้ำหลวง ส่วนลูกทัพอาศัยอยู่ที่ถ้ำหลดเดี่ยว พอตอนเช้าได้เดินดูธรรมชาติบนดอย ได้พอรังเหยี่ยวหรือรังอินทรี (ภาษาลาวเรียกว่า ฮางฮั่ง) น้ำบ่าวแม่ทัพจึงตั้งชื่อดอยที่พักอาศัยว่าดอยฮางฮั่ง เล่าขานต่อมาจนกลายเป็นดอยฮาง ต่อมาแม่ทัพน้ำบ่าว ได้ล้มป่วยลงด้วยโรคไข้ป่า เหล่าทหารได้นำไปรักษาที่เมืองเขลางนคร คือวัดพระธาตุลำปางหลวงในปัจจุบัน พอขบวนออกเดินทางถึงบ้านทุ่งขามก็แวะเข้าไปพักใต้ต้นมะม่วงใหญ่ร่มหิมา หมอติดตามได้นำเอาสมุนไพรไปให้ดื่ม แต่แม่ทัพใหญ่ได้ถึงอสัญกรรมก่อนแล้ว ณ สถานที่แห่งนี้จึงเรียกว่า โดงศาลเจ้าพ่อหรือศาลหน้าบ่าวมา จนทุกวันนี้

งานงานสงฆ์พระธาตุดอยฮาง(ประเพณีเดือน ๖ เป็ง) ของตำบลใหม่พัฒนา ได้ดำเนินงานมาแล้วหลายครั้ง โดยมีกิจกรรมเริ่มตั้งแต่การทำบุญตักบาตรเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าร่วมพิธีในช่วงเช้า และการแห่ขบวนครว้ตานหัวหมวดพร้อมทั้งถวายทอดผ้าป่าของหมู่บ้านทุ่งขาม จำนวน ๑๐ ครว้ตานหัวหมวด และหมู่บ้านทุ่งขามใต้ จำนวน ๑๖ ครว้ตานหัวหมวด รวมทั้งสิ้น ๒๖ ครว้ตานหัวหมวด ซึ่งเป็นการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการตกแต่งครว้ตานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะและเป็นการสร้างสรรค์และแสดงออกทางวัฒนธรรมผ่านครว้ตานแต่ละหัวหมวด เพื่อเป็นการสักการะและสมโภชเฉลิมฉลองพระธาตุซึ่งเป็นปูชนียสถานที่เก่าแก่ของตำบลใหม่พัฒนา โดยมีพี่น้องชาวบ้านทุ่งขาม อีกทั้งคณะกรรมการหมู่บ้านได้ร่วมมือร่วมใจในการจัดงานประเพณีมาตลอด โดยเล็งเห็นความสำคัญของงานงานส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี(ประเพณีเดือน ๖ เป็ง) และได้สืบทอดกันมายาวนาน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

๔. รูปแบบ วิธีการ ของกิจกรรมประเพณีที่จัด (บรรยายพร้อมแนบภาพนิ่ง ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนยุค ลงแผ่นซีดี/วีซีดี จำนวน ๑ แผ่น)

รูปพระธาตุดอยฮางและบริเวณโดยรอบ

รูปกิจกรรมภายในงานสร้างน้ำพริก

รูปพิธีเปิดงานและการสนับสนุนการจัดงานขององค์การบริหารส่วนตำบลใหม่พัฒนา

๕. การจัดงานเป็นประจำทุกปี.....แรม..๑๕..ค่ำ..เดือน..๖.....ระยะเวลาการจัด.....๑.....วัน
๖. งบประมาณที่ใช้.....๑๐๐,๐๐๐.....บาท ได้รับงบประมาณจาก
- ๖.๑ หน่วยงาน/องค์กร (หลัก).....หมู่บ้านทุ่งขาม...และทุ่งขามใต้.....จำนวน...๑๐๐,๐๐๐...บาท
- ๖.๒ อื่นๆ.....องค์การบริหารส่วนตำบลใหม่พัฒนา.....จำนวน.....๓๐,๐๐๐.....บาท
๗. จำนวนคนที่ร่วมงานประเพณี.....๕๐๐.....คน (ในปีที่ผ่านมา)
๘. ผู้จัด
- ๘.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลัก.....หมู่บ้านทุ่งขาม.....และบ้านทุ่งขามใต้.....
- ๘.๒ ชื่อ – สกุล (เลขานุการคณะกรรมการจัดงาน).....นายประหยัด..สิงห์ชัย.....
- ที่อยู่....๒๐...หมู่.๖..ตำบล..ใหม่พัฒนา...อำเภอ..เกาะคา...จังหวัด..ลำปาง...โทรศัพท์.....๐๘๔-๘๐๔๙๔๓๓.....
- โทรสาร.....ไม่มี.....
๙. การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับครอบครัว/ชุมชน
- ภายในงานมีการจัดแข่งขันกีฬาชกมวยไทยต้านภัยยาเสพติด รำวงย้อนยุค และการแข่งขันบั้งไฟห้วยจรวด
- การแข่งขันโก๋ชน เพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ร่วมงาน และชาวบ้านได้นำสินค้ามาขายภายในงาน

แบบบันทึกข้อมูล รากวัฒนธรรม “ของดีบ้านฉัน” : ศิลปะการแสดง

๑. ชื่อการแสดง.....การตีกลองปู่จา.....
๒. ศิลปะการแสดงเกี่ยวกับ (✓)ดนตรี () ขบร้อง () รำ/เต้น () ละครที่แสดงเป็นเรื่องราว
๓. ความเป็นมา อัตลักษณ์ สาระคุณค่า (ภูมิหลัง ความเชื่อ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความสำคัญและคุณค่าทางสังคม จิตใจ วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน โอกาสที่ใช้จัดแสดง)

เริ่มจากแนวความคิดของนายหมื่น เรือนสิงห์ กับหลวงตาทอง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และเป็นผู้มีคุณธรรมที่พาภัย ช้องมอญ มีความต้องการฝึกคนตีกลองแอ่ว(กลองตะโสดโปด) ใช้ในการสมโภชโบสถ์ และยกช่อฟ้า เลยมีการรวมกลุ่ม หลังจากนั้นมีคนนำกลองปู่จาขนาดใหญ่มาเสนอขาย ประกอบกับหลวงปู่สะอาดมีความสนใจที่จะสืบสานวัฒนธรรมการตีกลองปู่จา และกลองสะบัดชัย จึงได้มีการรวมกลุ่มของเยาวชนบ้านสันป่าสักเพื่อทำการฝึกการตีกลองปู่จา และกลองสะบัดชัย โดยได้มีการขึ้นครูกลองสะบัดชัยก่อน ซึ่งประธานกลุ่มได้ให้รายละเอียดเบื้องต้นว่าการตีกลองปู่จา จะมีทำนองทำพื้นฐานอยู่ ๒ ทำนองได้แก่ ทำนองสุธรรม และพุทธบูชา และได้มีการดัดแปลงทำนองทำเพิ่มขึ้นได้แก่ ทำนองทำสาวเก็บผัก ย่าจุ่ม ตึงนัง ตู๊ปี้เจ๊บต้อง เสือคบตุ้ รุกเปิดรกไก่ ฯลฯ โดยกลุ่มเยาวชนที่เริ่มมีการฝึกตีกลองปู่จา ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ ดวงจันทร์คำ นายอนุชัย จำแบ่ง นายสมคิด จำปานัน นายอมรเทพ จำแบ่ง นายชวลิต สุภาจ๊ะ เป็นต้น โดยกลุ่มเยาวชนบ้านสันป่าสัก เคยได้เข้าร่วมการแข่งขัน

๔. องค์ประกอบที่บ่งบอกให้เห็นคุณลักษณะของศิลปะการแสดง

๔.๑ เครื่องดนตรี...๖...ชิ้น ประกอบด้วย.....กลอง...แซ่...ไม้ตี...ฆ้องน้อย...ฆ้องใหญ่...ฉาบ.....

๔.๒ ผู้แสดง.....๕.....คน อื่นๆ.....

๕. รูปแบบ วิธีการ

รูปการแสดงตีกลองปู่จา

รูปการแสดงตีกลองสะบัดชัย

รูปแสดงกิจกรรมการฝึกซ้อมการตีกลองของกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านสันป่าสัก

๖. หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคล/บุคคล ที่ให้การสนับสนุน.....วัดสันตินิคม.....
๗. การสืบสาน บ่มเพาะ ถ่ายทอดศิลปะการแสดงแก่บุคคล กลุ่มบุคคล.....กลุ่มเยาวชนบ้านสันป่าสัก.....
๘. มีศักยภาพและความพร้อมที่จะแสดงในทุกโอกาส
(☒) พร้อม (☐) ไม่พร้อม.....
๙. ชื่อ – สกุล (นักแสดง หรือหัวหน้าคณะ).....นายกิตติศักดิ์.....ดวงจันทร์คำ.....
ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....๘๐/๑.....ม.๒.....ต.ใหม่พัฒนา.....อ.เกาะคา.....จ.ลำปาง.....
โทรศัพท์.....๐๘๕-๖๑๔๘๐๙๖.....โทรสาร.....Email.....
๑๐. รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ.....๑. รางวัลที่..๒..ประเภททีม..กลองชุด..๙..ใบ..ประจำปี..๒๕๔๕..งานตีกลองบูชา
ล้านนาไทย ครั้ง.๒.....
.....๒. รางวัลที่..๓..ประเภททีม..กลองชุด..๙..ใบ..ประจำปี..๒๕๔๖..งานตีกลองบูชา
ล้านนาไทย ครั้ง.๓.....
.....๓. รางวัลที่..๒..ประเภทเดี่ยว..กลองบูชา....ประจำปี..๒๕๔๕..งานตีกลองบูชา
ล้านนาไทย ครั้ง.๑๒.....

แบบบันทึกข้อมูล รากวัฒนธรรม “ของดีบ้านฉัน” : ผลิตภัณฑ์ OTOP

๑. ชื่อ ผลิตภัณฑ์ OTOP :.....ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวแปรรูป.....

๒. ประเภท.....เป็นของใช้.....

๓. ความเป็นมาอัตลักษณ์ สารคุณค่า (ภูมิหลัง ต้นกำเนิด ลักษณะและลวดลาย ฯลฯที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์
ความสำคัญและคุณค่าทางสังคม จิตใจ วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน)

.....กลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวแปรรูป...จังหวัดลำปาง..เริ่มจากนางเฉลียว...เป็งบุญมา..ประธานกลุ่ม..มี
ความรู้และประสบการณ์การทำงานในโรงงานผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ยางพารามาก่อน..ซึ่งต่อมากลุ่มมีการ
พัฒนาและปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น...ราคาไม่สูงมากนัก..สินค้าจึงเป็นที่ต้องการของ
ผู้บริโภคและมียอดขายที่เพิ่มขึ้น..ทำให้สมาชิกกลุ่มบางส่วนมีรายได้หลักจากการผลิตผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว
..และมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่ทำกรผลิตผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวเป็นอาชีพเสริมเมื่อว่างเว้นจากการประกอบ
อาชีพหลัก..เช่น..เกษตรกรรม.. เป็นต้น..ซึ่งสินค้าของกลุ่มเป็นงานฝีมือ..(Hand..made..)จากแรงงานภายใน
ชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการผลิตทั้งหมด..อย่างเช่น..เข้มขัดกะลามะพร้าว..เป็น
ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวที่เหลือใช้ได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นของมีค่าและใช้ประโยชน์ได้..เมื่อก่อน
กะลามะพร้าวมักจะนำมาทำเป็นกระบายตักน้ำโอ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีความคิดสร้างสรรค์..ทาง
กลุ่มจึงได้นำกระบายที่ทำจากมะพร้าวมาเติมลวดลายและประกอบกับวัสดุที่หาง่าย..ผสมผสานกับความรู้จาก
ภูมิปัญญาไทยตกแต่งเพื่อความสวยงามจึงได้นำเอากะลามะพร้าวมาผลิตสินค้าได้หลายอย่างเช่น กระเป๋า..แจกัน..
สร้อยคอ..เข้มขัด..กระดุม..สร้อยข้อมือ..โดยการทำเข้มขัดกล้านั้นทางกลุ่มได้ต่อยอดจากการทำสร้อยคอ
กะลาให้มีความสวยงามแตกต่างจากของเดิม แต่ประโยชน์ใช้สอยยังคงเป็นเครื่องประดับอยู่และได้พัฒนา
ลวดลายและความละเอียดสวยงามเพิ่มขึ้นเพื่อคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์.OTOP..ห้าดาว..ของตำบลใหม่พัฒนา

.....
.....

๔. กรรมวิธีการผลิตที่แสดงถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ต้องอาศัยทักษะเชิงช่างที่มีความชำนาญ และการพัฒนา
สร้างสรรค์ และปรับปรุงยุค(บรรยายพร้อมแนบภาพนิ่ง ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิม
และรูปแบบที่ปรับปรุงยุค ลงแผ่นซีดี/วีซีดี จำนวน ๑ แผ่น)

รูปผลิตภัณฑ์สินค้าจากกะลามะพร้าว

๕. ประโยชน์ใช้สอย (☒) ในชีวิตประจำวัน () ในขนบประเพณี () ในพิธีกรรม
๖. แหล่งผลิต (สถานที่/ชุมชน)/.....บ้านต้นผึ้ง..หมู่.๕...ตำบล..ใหม่พัฒนา..อำเภอ..เกาะคา..จังหวัดลำปาง.....
๗. ชื่อ – สกุลผู้ผลิต (บุคคล/กลุ่มบุคคล).....นางเฉลียว....เป็งบุญมา....ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว
ที่อยู่...๓๘/๓...บ้านต้นผึ้ง....หมู่.๕...ตำบลใหม่พัฒนา....อำเภอ..เกาะคา....จังหวัด..ลำปาง.....
โทรศัพท์.....๐๘๑-๐๓๑๑๔๕๔.....โทรสาร.....Email.....
๘. รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ.....ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์..ระดับ..ห้าดาว..ปี๒๕๕๓....จาก..ประธาน
กรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล..หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ.....